

MODEVORMGEVING

MODE

CKV 3 / BV

bron: Stichting Kennisnet

Inleiding

De 'Koning van de Jeans', Levi Strauss, wordt op 26 februari 1829 geboren. Na de dood van zijn vader emigreert hij naar Amerika. Samen met een andere Duitse emigrant, Jacob Davis, begint hij met de productie van een slijtvaste broek voor de goudzoekers en mijnwerkers. Ze gebruiken extra sterke stof (denim) en klinknagels op de hoeken van de zakken. Het blijkt een gouden greep. Van onverwoestbare arbeidersbroek groeit deze 'spijkerbroek' uit tot een modeartikel van de eerste orde. De firma Levi Strauss & Co alleen al heeft 180 verschillende soorten maten in hun collectie. Tweedehands Levibroeken zijn collector-items, en in het Levi Strauss Museum kun je de eerste Levibroek bewonderen. Andere merken hebben het spijkerbroekconcept overgenomen, er is vrijwel geen jongere - meisje of jongen- die geen spijkerbroek in de kast heeft hangen.

De spijkerbroek is een Amerikaans mode-icoon met een mondiale dimensie. Daarom hebben we de geboortedag van de 'uitvinder', Levi Strauss als aanleiding genomen voor een lesbrief over mode. Elke leerling heeft dagelijks met mode te maken, op school, op straat en tijdens het uitgaan. De kernvragen zijn welke invloeden de modekeuze van de leerling bepalen en in welke mate die keuze vrij is. Ook brengt de lesbrief maatschappelijke aspecten van de mode industrie aan de orde.

De 'Koning van de Spijkerbroek'

Het is rond 1850, de tijd van de goudkoorts. Honderdduizenden mensen trekken naar Amerika op zoek naar het fortuin. Slechts enkelen zien hun droom werkelijkheid worden. Voor de meesten betekent het leven als goudzoeker lange

uren zwaar werk in mijnen. Het harde leven vraagt om beschermende en sterke kleding; kleermaker Jacob Davis komt op het idee om de broekzakken te versterken met klinknageltjes. Het werkt zo goed dat hij besluit *patent* aan te vragen. Dat kost 68 dollar en zoveel heeft Jacob niet op zak. Hij benadert een andere Duitse immigrant, Levi Strauss. Levi runt een winkel in Californië en is de producent van de zogenaamde *tailleoverall*, een sterke broek met bretels voor werklieden. Hun gezamenlijk ontwerp, een tailleoverall met versterkte zakken, krijgt in 1873 het patentnummer 105 toegewezen. Hun broek maakt geschiedenis als de *five pocket jeans*, oftewel: de spijkerbroek.

Levi Strauss wordt op 26 februari 1829 in Duitsland geboren

Jacob Davis blijft bij Levi in de zaak en coördineert de verkoop van spijkerbroeken in Europa. Daar is het dragen van een spijkerbroek na de Tweede Wereldoorlog dé manier geworden om je af te zetten tegen de maatschappij. Weg met het nette pak; lang leve de spijkerbroek, het symbool van vrijheid en onafhankelijkheid.

In 1955 speelt filmheld James Dean in de film East of Eden de rol van de opstandige held Caleb. Met spijkerbroek en T-shirt met korte mouwen is hij het idool voor de jongeren van vlak na de oorlog.

James Dean

Tot dan dragen de meeste vrouwen en meisjes een rok. Maar als Jackie Kennedy, de vrouw van de Amerikaanse president, in het openbaar een spijkerbroek gaat dragen, wordt ze *hét voorbeeld* voor de meisjes en vrouwen van toen. Vanaf die tijd gaat het snel met de spijkerbroek.

En nu, aan het begin van een nieuwe eeuw, is de spijkerbroek niet meer weg te denken uit het modebeeld. Levi & Co alleen al hebben 180 verschillende soorten maten in hun collectie. Het alleenrecht op de spijkerbroek is inmiddels verlopen; ook andere kledingfirma's hebben zich op de spijkerbroek geworpen. En het assortiment is uitgebreid met bijbehorende spijkerjasjes en spijkerrokken.

Wist je dat:

- de jaarlijkse wereldproductie aan spijkerstof genoeg is om tien keer de oppervlakte van de aardbol te bedekken?
- er in Nederland elk jaar 15 miljoen spijkerbroeken worden verkocht?

1. Hoe komt de spijkerbroek aan z'n naam? Wat zijn klinknagels? Ontwerp en maak je eigen modeaccessoire, versierd of versterkt met klinknagels.
2. Leg in je eigen woorden uit wat er met patent wordt bedoeld.
3. Waarom, denk je, wordt in de jaren vijftig en zestig (1950 - 1960) op sommige scholen het dragen van spijkerbroeken verboden?

Mode

Het woord *mode* betekent letterlijk een *tijdelijk gebruik van een bepaald soort kleding*. Maar mode kan ook verwijzen naar lichaamsversiering, zoals piercings, tatoeages, henna-beschilderingen en haarmode. Of naar bepaalde manieren. Misschien heb je ze wel eens gezien, die oproep 'opstaan misstaat iemand' in bussen en trams? Maar voelen de mensen zich aangesproken? Als je in een volle bus om je heen kijkt, lijkt het er niet op. Opstaan voor anderen - of een jongen voor een meisje - lijkt beslist *uit* de mode.

Kleding is eerste instantie nodig om het lichaam te beschermen tegen kou, regen, warmte en felle zon. Zo dragen de Inuit in de poolstreek warme kleren van bont en huiden. De Touaregs in de woestijn dragen lange dunne gewaden en een om het hoofd gewikkelde doek tegen de zon. Maar in welke omstandigheden dan ook, mensen hebben altijd iets aan hun verschijning toegevoegd. Door het gebruik van bepaalde motieven bijvoorbeeld, of een bepaalde kleurstof (waarmee bijvoorbeeld Maasai-vrouwen zich insmeren). En er is geen volk dat niet op een of andere manier sieraden gebruikt.

Kleding als communicatiemiddel

Met onze kleding, lichaamsversiering en gebruik van accessoires geven we aan wie we zijn, en waar we voor staan. Bijvoorbeeld: een 'echte' Schot draagt een kilt. De kilt is van ruiten stof. Aan het patroon kun je zien uit welke clan de man komt. Wie weet wordt de kilt *de* trend van 2004. Wat denk je, iets voor jou?

Ben je een punker met een felgroene hanenkam en ringen door neus en oren? Dan is er een grote kans dat de zakenman in het nette pak je maar een onaangepaste snuiter vindt. Storing in de communicatie?

Kleding is heel geschikt om indruk te maken. Om te laten zien dat je rijk bent, of anders dan anderen. Dat je hecht aan een verzorgd uiterlijk. Of te benadrukken dat je zulke mooi borsten of een lekker kontje hebt!

Je bent wat je draagt?

Er wordt wel eens stelt dat kleding een vorm van communicatie zonder woorden is; een vorm van communicatie die we allemaal begrijpen. Maar is dat laatste waar? Zeker in een multicultureel land als Nederland leidt het kledingsgedrag van de verschillende groepen nogal eens tot onbegrip en vooroordelen. Voor de een is een blote buik een teken van hoerigheid, voor de ander is het gewoon een luchtige, aangenaam ogende zomerdracht.

4. Wat zou een ander over jou te weten kunnen komen door te kijken naar de kleding die je draagt?
5. Is de mening van de zakenman in het pak over punkers terecht? Waarom wel? Waarom niet?
6. Wat zijn accessoires? Welk communicatiemiddel wordt meer en meer als een modeaccessoire gebruikt? Kun je nog meer voorbeelden van accessoires noemen?
7. In het onderdeel *Je bent wat je draagt?* is een voorbeeld gegeven van een vooroordeel. Kun je nog andere voorbeelden bedenken van misverstanden en vooroordelen over kledinggedrag en lichaamsversiering?

Modetrends

Zomermodie, wintermodie: een belangrijk aspect van mode is verandering. Wie die verandering in gang zet en wie bepaalt hoe die verandering er uitziet, daar is moeilijk een vinger op te leggen. Op het volgende werkblad gaan we door middel van een aantal opdrachten dieper op dit onderwerp in. In ieder geval zijn er weinig mensen die ontsnappen aan het *keurslijf* van de modetrends. In meer of mindere mate volgen we braaf de heersende kledingmode, schoenmode, badmode, sportmode, beenmode en haarmode. Hier twee modetrends nader onder de loep genomen:

Modetrends in lichaamsversiering

Vroeger hadden van de Nederlandse mannen alleen zeelieden tatoeages. Meerminnen en zeemonsters, en een hart met de naam van het liefje. Oorringen waren voor vrouwen. Maar in de jaren 70 betekende (in ingewijde kring) een ring in het linkeroor bij een man dat hij wiet te koop had. Tegenwoordig zijn *'inheemse'* (*tribal*) en *Keltische* tatoeagestijlen helemaal in en geven ouders hun kinderen schoorvoetend toestemming voor een navelpiercing.

Modetrends in lichaamshaar.

Het meest in het oog lopende lichaamshaar van de mens is het hoofdhaar. Of we nu een slag in het haar hebben, stijl haar of kroeshaar, altijd proberen we het op een bepaalde manier vorm te geven. Het meisje op de afbeelding hiernaast draagt kleurige *haarextensions*.

Vroeger had oma het haar opgestoken in een knotje. Was ze in een wufte bui, en binnenshuis beschermd tegen vreemde ogen, deed ze het los. En bracht zo haar man het hoofd op hol. We seinen wat af met ons haar. Niets voor niets was -en is- het bedekken van het hoofd een veelvoorkomend gebod voor vrouwen.

8. Omschrijf wat er met een *trend* wordt bedoeld.
9. Zoek twee betekenissen van *keurslijf* op. Wat wordt bedoeld met de opmerking dat weinig mensen aan het keurslijf van een modetrend ontsnappen?
10. Wat denk je, zouden de veranderingen in de mode vroeger net zo snel hebben plaatsgevonden als tegenwoordig het geval is? Waarom wel, waarom niet?
11. Doe een onderzoek naar de heersende modetrends in lichaamsversiering anno nu bij jou op school. Zoek naar de betekenis achter de versiering. Wat willen de dragers er mee zeggen?
12. Wat wordt onder 'inheems' verstaan? Waar zijn 'inheemse' tatoeages op geïnspireerd?
13. Wat is henna en waar wordt het voor gebruikt? Misschien zijn er klasgenoten die meer over de hennaversiering (Mehndi) weten?
14. Omschrijf jouw favoriete haarmodetrend. Denk aan je hoofdhaar en haar op andere plekken op je lichaam. Ben je vrij om het zo te doen als je wilt?

Van modekoning tot trendsetter

Ik bepaal zelf wat ik draag en hoe ik eruit zie, zegt de zelfbewuste jongere vandaag de dag. Maar hoe vrij ben je werkelijk in je kledingkeuze? Vul de enquête in.

15. Welke factoren spelen mee met het bepalen van je keuze, geef een cijfer van 1 (niet echt bepalend) tot 10 (zeer bepalend).
 - Ik volg beslist de laatste modetrends.
 - Ik ben - bijvoorbeeld- een rapper, skater, rasta, skinhead en draag kleren die bij die levensstijl horen.
 - Ik overleg met mijn beste vriend/vriendin wat we aan doen.
 - Zonder merkbare loop ik voor gek.
 - Ik draag wat mijn vrienden, vriendinnen dragen.
 - Ik wil me onderscheiden van anderen en draag dus iets wat anderen niet dragen.
 - Ik heb niet genoeg geld om steeds aan de nieuwste modetrends mee te doen.
 - Mijn ouders/verzorgers bepalen samen met mij wat ik draag.
 - Ik draag kleding die past bij mijn cultuur en geloof.
 - Andere factoren, namelijk:

De Franse Koning Lodewijk de Veertiende was met recht een modekoning. Met reusachtige pruiken, kleren met ruches en hooggehakte schoenen adverteerde hij zijn hooggeplaatste status. Iedereen die zich belangrijk voelde en rijk was, nam zijn kledingstijl over. De tijd waarin hij regeerde, de eerste helft van de 18^e eeuw, wordt wel de Pruijentijd genoemd.

16. Zoek de betekenis op van alle onbekende in *cursief* gedrukte woorden die je in de opdracht 17 tegen komt.
17. Het is moeilijk te bepalen wie nu eigenlijk de nieuwe trends bepaalt. Waarschijnlijk is het een kwestie van wederzijdse beïnvloeding van allerlei verschillende modehuizen, modeontwerpers, jongeren met een eigen stijl, enzovoort. We zetten een aantal mogelijke *trendsetters* op een rijtje. Geef aan wie in jouw ogen het meest bepalend is voor de introductie van nieuwe trends en modestijlen. Je mag er meer dan een kiezen. Probeer bij elke keuze namen en voorbeelden te noemen.

- **Couturiers** of modekoningen. Ze presenteren hun **extravagante** haute couture **collectie** tijdens modeshows.
- Bekende filmsterren. Ze dragen de **haute couture** tijdens premières en gala's.
- De modehuizen. Omdat ze ook een **prêt-à-porter** collectie laten ontwerpen.
- Kledingwinkelketens die een bepaalde **confectie**-lijn verkopen.
- Prinsen en prinsessen.
- Modebladen, modewebsites en TV programma's.
- Popsterren, musici.
- De sportwereld.
- Films en theater.
- De straat. Door te kijken naar elkaar en leuke ideeën op te pikken.
- De durfal – jij wellicht?- die zelf allerlei stijlen mixed en zo andere inspireert.

18. Wie is jouw grote voorbeeld op modegebied? Verzamel afbeeldingen.